

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Горохівського психоневрологічного інтернату

11.03.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 11.03.2025 групою НПМ здійснено відвідування Горохівського психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, установа, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Цикаленко Ірина Ігорівна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Черевко Марина Іванівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Пащук Тарас Валерійович, представник громадської організації;

Прашко Олена Володимирівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Паркова, 22, м. Горохів, Волинська обл., 45700.

Згідно з Положенням про Горохівський психоневрологічний інтернат, затвердженим розпорядженням Волинської обласної ради від 17.10.2023 № 551, інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для тимчасового або постійного проживання/перебування чоловіків із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Соціальні послуги в закладі надаються відповідно до затверджених Міністерством соціальної політики України державних стандартів.

Зокрема, в інтернаті впроваджено 2 соціальні послуги: догляд стаціонарний та паліативний догляд.

Як пілотний проєкт у інтернаті апробовуються послуги: соціальної адаптації, підтриманого проживання та консультування.

Заклад розрахований на перебування 110 осіб.

На день відвідування у ПНІ перебувало 132 особи. Усі підопічні інтернату – чоловіки, серед яких 36 підопічних – дієздатні особи, 91 підопічний – визнано у встановленому законодавством порядку недієздатними, 5 підопічних – обмежено дієздатні особи, 72 підопічних перебувають під опікою/піклуванням закладу, 24 підопічних мають інших опікунів/піклувальників.

130 підопічним закладу встановлено групи інвалідності, 30 підопічних – ліжкові хворі, 8 підопічних відносяться до маломобільних груп населення.

Окрім того, до інтернату евакуйовано 13 внутрішньо переміщених осіб з Покровського психоневрологічного інтернату Донецької області.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 92,5 штатних одиниць, з яких 46 шт. од. – медичний персонал (лікар-психіатр без категорії – 0,75 шт. од.; лікар-психіатр без категорії – 0,25 шт. од.; завідувач відділення – 1,0 шт. од.; лікар – 0,5 шт. од.; старша медична сестра – 1,0 шт. од.; сестра медична вищої категорії – 6,0 шт. од.; сестра медична 1 категорії – 1 шт. од.; сестра медична 2 категорії – 1,5 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування – 1,0 шт. од.; сестра-господиня – 1,5 шт. од.; молодша медична сестра – 35,0 шт. од.; дезінфектор – 0,5 шт. од.

Згідно з тарифікаційним списком працівників станом на 01.01.2025 в ПНІ працює 84 особи.

Працівниками інтернату успішно пройдено навчання на тему «Організація та надання паліативної допомоги».

У 2023 році померло 6 підопічних ПНІ.

За 2024 рік в інтернаті померло 7 осіб. Причиною смерті здебільшого встановлені серцево-судинні захворювання.

Фінансування закладу за 2024 рік становило 23 872 985,88 – загальний фонд, 4 731 730,63 грн – інші джерела власних надходжень, 1 825 085,05 грн – плата за послуги бюджетних установ та 805 896,11 грн – благодійна допомога.

Фінансування інтернату на 2025 рік затверджено у розмірі 23 699 165,00 грн – загальний фонд, плата за послуги бюджетних установ – 1 559 190,00 грн.

Інші джерела власних надходжень – 4 977 126,00 грн.

Витрати на харчування на одну особу в день у ПНІ складають 77,19 грн, а витрати на медикаменти на одну особу в день складають 7,59 грн.

Заклад має один житловий корпус. На території облаштовані криті альтанки та лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 1, 2).

Підопічні забезпечені медикаментами, підгузками, сезонним одягом, персональними поличками із предметами особистої гігієни.

Одяг підопічних персоналізований, зберігається на окремих поличках, які підписані (фото 3).

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.11.2018 № 1995 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія; за спеціальністю молодшого спеціаліста з медичною освітою: сестринська справа.

Первинна медична допомога підопічним надається амбулаторією, яка знаходиться в зоні територіальної доступності. На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2023 № 1394.

В інтернаті функціонує відділення паліативного догляду на 15 місць.

У паліативному відділенні облаштовано 3 палати, в яких встановлено кнопки виклику з виводом на пульт (фото 4), на ліжках наявні протипролежневі матраци та подушки, в палатах з технічних засобів реабілітації – приліжкові столики, крісла колісні.

Створено мультидисциплінарну команду, головою якої є директор закладу та члени комісії: завідувач відділенням паліативного догляду, лікар-психіатр, сестра медична, організатор культурно-дозвілєвої діяльності, психолог, соціальний працівник, інструктор з трудової адаптації.

У закладі здійснюється щорічний профілактичний медичний огляд. Лабораторні аналізи та інструментальні дослідження проводяться на базі КНП «Горохівський районний центр ПМСД». В закладі відсутній лікар-стоматолог. У разі потреби пацієнти скеровуються до комунального підприємства «Горохівська багатопрофільна лікарня Горохівської міської ради» для огляду та надання необхідного лікування. Стоматологічні послуги проводиться за рахунок коштів підопічних.

Закладом укладено договір від 20.01.2025 № 12406 про надання послуг з управління медичними відходами з Товариством з обмеженою відповідальністю «Науково-виробнича компанія «УКРЕКОПРОМ».

Групою НПМ відмічено задовільний рівень дотримання санітарно гігієнічних вимог та дезінфекційних заходів.

Підопічні мають можливість користуватися власними речами та можуть вільно пересуватися корпусом та територією закладу.

У житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка (фото 5, 6).

Корпус обладнаний автоматичною пожежною сигналізацією та ведеться облік наявних вогнегасників, забезпечено їх своєчасне обслуговування. У закладі наявні схеми евакуації.

Керівництвом ПНІ затверджено детальний план дії органів управління, сил і структурних підрозділів цивільного захисту Горохівського психоневрологічного інтернату в режимах: повсякденної діяльності, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного особливого стану.

У відділеннях ПНІ дотримано вимоги до інклюзивності – в загальних коридорах є поручні для більш зручного пересування осіб з інвалідністю, прибрано поріжки, перша і остання сходинки на сходових маршах облаштовано кольоровими смужками, встановлено таблички шрифтом Брайля (фото 7).

У підопічних інтернату є доступ до ліжок протягом дня.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах задовільне.

Харчоблок інтернату перебуває в належному санітарному стані (фото 8). Підопічні забезпечені п'ятиразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, наявне денне та перспективне меню. Працівниками харчоблоку відбираються, маркуються та належно зберігаються добові проби з приготовлених страв.

Використання сум пенсій підопічних здійснюється з дотриманням Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

У коридорах житлових корпусів є бутлі з питною водою у доступному для підопічних місці (фото 9, 10).

Підопічні, які мають власні мобільні телефони, забезпечені доступом до мережі Інтернет.

Закладом укладений договір із суб'єктом господарювання, який отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, забезпечено належне зберігання, перевезення та утилізацію медичних відходів.

З 2022 року заклад є учасником Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініціативи, спрямованої на розбудову якісної системи надання послуг у сфері психосоціальної підтримки та розвитку культури піклування про ментальне здоров'я, започаткованої Оленою Зеленською.

На виконання даної програми та з метою відновлення ментального здоров'я з подальшим інтегруванням у суспільство, за допомогою тісної взаємодії з міжнародними партнерами Німеччини в інтернаті відкрито ресурсно-інтеграційний центр.

У центрі підопічні успішно проходять адаптацію до нових умов проживання; комплексно та в повному обсязі отримують психологічні, психокорекційні, консультативні, послуги, які спрямовані на відновлення особистісного, психічного розвитку підопічних, збереження та відновлення їх ментального здоров'я. Фахівці спрямовують роботу на відновлення втрачених навичок та функцій, застосовуючи аромо-, фіто-, манко-, каво-терапію, як дієві практики підтримки життя та здоров'я підопічних.

Облаштована та функціонує:
лаунж та Wi-Fi зони,

зона інформаційних ресурсів та зона ментального здоров'я,
 зона фізичної активності, фізичного здоров'я,
 ігрова зона,
 освітня зона,
 зона системного психологічного супроводу,
 діють творчі студії для проведення активного дозвілля (фото 11, 12).

З метою підтримки різних категорій осіб з інвалідністю, забезпечення їх інтеграції у суспільство, розвитку навичок соціального спілкування та організації активного проведення відпочинку в установі діють Центр дозвілля та Центр соціальної адаптації; основна мета роботи центрів – створення місць для комунікації, творчості та самореалізації; стимулювання творчого потенціалу, розвиток креативності; сприяння в інтеграції осіб в суспільство через навчання, спільну діяльність, соціальну підтримку.

За 2024 рік успішно інтегровано в суспільство 1 (одну) особу, яка проживає в територіальній громаді під соціальним супроводом, також в січні 2025 року інтегрована в суспільство ще одна особа.

Додатково за кошти Горохівської громади облаштовано мистецький простір з глядацькою залогою та сценою для виступів, окрім того облаштовано спортивний майданчик для проведення фізкультурно - оздоровчих змагань, облаштовано міні – город простір для творчості та врожаю, це дозволяє мешканцям закладу особливо особам похилого віку та візочникам спробувати себе в ролі садівників і насолодитись процесом вирощування рослин (фото 13).

У ПНІ облаштовано укриття, в якому створено всі необхідні та комфортні умови: наявні затишні зони для відпочинку, ігрові простори та навчальні куточки (фото 14, 15, 16).

Для оснащення приміщення передбачено: місця для сидіння; ємкості з питною водою; стаціонарні туалети; рукомийники; продукти харчування; резервне штучне освітлення; підведено водопостачання, водовідведення, опалення; засоби надання першої медичної допомоги.

Для самореалізації кожного мешканця в активних видах діяльності, розвитку творчих здібностей особистості в закладі апробується послуга «Соціальна адаптація», яка включає:

- представництво інтересів;
- комплексне надання психологічної допомоги та супроводу;
- сприяння в трудовій зайнятості;
- забезпечення транспортом.

На виконання даної послуги закладом укладено меморандуми про співпрацю з надання психологічних, соціальних послуг та правової допомоги із Волинським національним університетом імені Лесі Українки, регіональним центром надання безоплатної правової допомоги та з м. Марсберг, Німеччина.

Горохівський інтернат є учасником міжнародного проєкту «Світле майбутнє: створення терапевтичного середовища для осіб з інвалідністю», який

реалізовується у співпраці з Товариством друзів дітей Сілезького воєводства республіки Польща та Волинською обласною радою.

Мета проєкту – створення інклюзивного середовища, стартової соціальної платформи для здобуття професійних навичок особам з інвалідністю.

У закладі облаштовано два функціональних робочих місця для мешканців установи, які успішно засвоїли інформаційні комп'ютерні технології та використовують їх при створенні та виданні щотижневої газети «Теплі обрії» (фото 17).

У ПНІ на високому рівні організовано дозвілля, діють гуртки-студії за інтересами: Співочий – «Водограй» та гурт «Яреми»; драматичний; літературний «Слово»; гурток любителів гри на музичних інструментах; студія прикладного мистецтва «Умілі руки» та «Веселка» - вони малюють, вишивають, виготовляють вироби-сувеніри з дерева, паперу, бісеру, каміння, різного природного та підручного матеріалу.

Це дає можливість отримати відчуття успіху від власноруч виготовленого виробу.

Сформовано та діють 2 мініфутбольні команди та спортивна група «Здоров'я».

Мешканці закладу беруть активну участь у Спеціальних олімпіадах, творчих фестивалях, змаганнях на районному, обласному, регіональному рівнях та виборюють призові місця. Упродовж літніх місяців брали участь у III Волинських регіональних іграх Спеціальної олімпіади України, які проводилися у м. Луцьку з мініфутболу, баскетболу, флорболу.

У серпні команда «Інтерактив» взяла участь у міжобласній спартакіаді «Рух заради здоров'я», яка відбувалася у м. Рівне та здобула II місце.

Танцювальний дует ПНІ є лауреатом творчого фестивалю серед осіб з інвалідністю «Струни душі» та виборов золоту статуетку Фестивалю.

В установі запроваджено експериментальний проєкт соціальної послуги «Підтримане проживання», яким користується 8 підопічних, облаштовано 6 житлових кімнат, тренувальну кухню, кімнату побуту з встановленим побутовим обладнанням.

Мета і завдання послуги підтриманого проживання – допомогти, навчити кожного підопічного адаптуватися до життя в суспільстві, дати базові навички поведінки в побуті – приготування їжі, користування побутовими електричними приладами, вчасна сплата комунальних послуг тощо.

За період з 2018 по 2025 рік ПНІ інтегровано в суспільство 8 осіб, які проживають в громадах під соціальним супроводом.

Адміністрацією закладу напрацьовано алгоритм дій з працевлаштування та зайнятості отримувачів послуг для їх подальшої інтеграції в суспільство. З цією метою мультидисциплінарна команда закладу приймає релевантні рішення про зміну моделі надання соціальних послуг, враховуючи позитивні зміни, індивідуальний підхід, орієнтований на особистість.

Адміністрацією закладу планується розширення спектру соціальних сервісів, впровадження та вдосконалення інноваційних соціальних послуг в установі і це дасть можливість кожному мешканцю розвиватися як особистість, отримувати якісні соціальні, психологічні, медичні послуги та соціалізуватися в суспільство.

Також у закладі наявне власне підсобне господарство, на якому вирощують свиней, а також овочі та фрукти, що використовується для потреб закладу.

Групою НПМ відзначено доброзичливу та приємну атмосферу, що панує у закладі.

Під час відвідування відбулося спілкування з 49 підопічними та 11 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 21.03.2024. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення прав:

- на життя та безпеку;
- на охорону здоров'я та медичну допомогу;
- на достатній життєвий рівень;
- на доступність, зокрема осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення;
- на професійну правничу допомогу.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Волинській обласній військовій адміністрації:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, їх недопущення у подальшій діяльності Горохівського психоневрологічного інтернату.

2. Горохівському психоневрологічному інтернату забезпечити:

завершення ремонтних робіт щодо облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

дотримання встановлених норм житлової площі на 1 особу;

облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В2.2.-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Групою НПМ відзначено високий рівень виконання рекомендацій закладом, що були надані за результатами попереднього відвідування.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

1. У закладі перебувають підопічні, які отримують лікарські засоби з діючою речовиною Клозапін (Clozapinum). Медичним персоналом задля попередження виникення у підопічних гранулоцитопенії або агранулоцитозу повинні проводитися

періодичні гематологічні обстеження. Всупереч наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» повторні та подальші динамічні аналізи крові не проводились, моніторинг змін показників крові не визначався.

Під час написання звіту вказане порушення знаходиться на стадії усунення, адміністрацією ПНІ надано відповідні підтверджуючі документи щодо повторного дослідження змін показників крові підопічних.

2. Всупереч пункту 4 розділу II Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 № 584 «Про затвердження Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у закладах охорони здоров'я», медична частина ПНІ не забезпечена необхідною кількістю стелажів та шаф, внаслідок чого порушуються правила зберігання лікарських засобів.

3. У приміщенні закладу, призначеному для зберігання лікарських засобів, повинні дотримуватись температурні та вологісні режими, що відповідають вимогам інструкцій для медичного застосування відповідних лікарських засобів. Для моніторингу зазначених параметрів приміщення, в якому зберігаються лікарські засоби, має бути обладнане термометрами та гігromетрами. Холодильне обладнання для зберігання лікарських засобів повинно бути оснащено термометрами. Отримані показники щодня фіксуються у журналі або картці обліку температури та відносної вологості. Регулярну перевірку зазначених записів здійснює уповноважена особа. Однак у кімнаті, у якій зберігаються лікарські засоби, не застосовуються прилади для постійного моніторингу температури та відносної вологості (гігromетри). У маніпуляційній кімнаті, у якій зберігаються лікарські засоби, відсутні сертифіковані термометри, а також відсутній журнал обліку температури та відносної вологості.

Під час написання звіту за результатами відвідування групи НПМ, адміністрацією закладу вжито заходів стосовно усунення вказаного порушення, зокрема закуплені сертифіковані прилади для постійного моніторингу температури та відносної вологості, а також заведені вищезазначені журнали.

4. У закладі наявні приміщення ізолятору для інфекційних хворих та карантине приміщення для новоприбулих підопічних. Разом з тим, зазначені приміщення ПНІ використовуються як житлові кімнати, у порушення вимог «Заходів та Засобів щодо попередження інфікування при проведенні догляду за пацієнтами», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2020 № 1777, та Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

5. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та

не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 24,220 м², а сама кімната розрахована на 6 осіб. Відтак на одну особу припадає 4,03 м².

Зазначене створює умови, за яких порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м²).

Слід зазначити, що головною причиною перенаселення є внутрішньо переміщені особи.

6. Під час відвідування харчоблоку закладу, групою НПМ встановлено, що у закладі використовуються металеві чашки без «вушок», що є незручними для підопічних у разі використання для гарячих напоїв.

Варто зазначити, що зазначене порушення усунуто адміністрацією закладу за час написання звіту про результати відвідування ПНІ (фото 18).

Групою НПМ виявлено, що в холодильних та морозильних камерах складських приміщень закладу відсутні термометри, а журнал температурного режиму та технічного обслуговування холодильного устаткування не ведеться.

Зазначене порушення усунуто адміністрацією установи за час написання звіту.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

7. Групою НПМ встановлено, що натільна білизна підопічних не персоналізована.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню CPT/Inf(98)12-part (далі – Стандарти КЗК) вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

Слід зазначити, що зазначене порушення усунуто адміністрацією за час написання звіту.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

8. Приміщення інтернату не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

заклад не обладнано ліфтами або підйомниками, що унеможлиблює організацію прогулянок для маломобільних та ліжкових хворих підопічних;

За інформацією наданою директором, за участі закладу укладено трьохсторонню угоду № 0325 від 07.03.2025 на облаштування в інтернаті підіймальної платформи за кошти благодійних організацій.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Волинській обласній військовій адміністрації, Волинській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Горохівського психоневрологічного інтернату;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою усунення недоліків, викладених у звіті.

2. Горохівському психоневрологічному інтернату забезпечити:

дотримання норм житлової площі на особу;

проведення систематичного гематологічного контролю підопічним відповідно до вимог законодавства;

облаштування житлових корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Додатки: фотоматеріали на 5 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Начальник відділу реалізації
національного превентивного механізму
в закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Ірина ЦИКАЛЕНКО

Фотоматеріали:

Фото 1

Фото 2

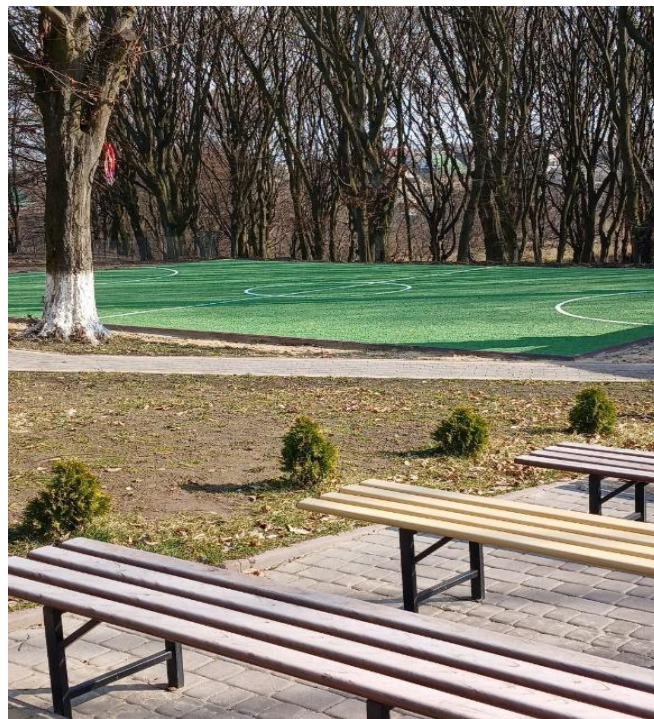

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

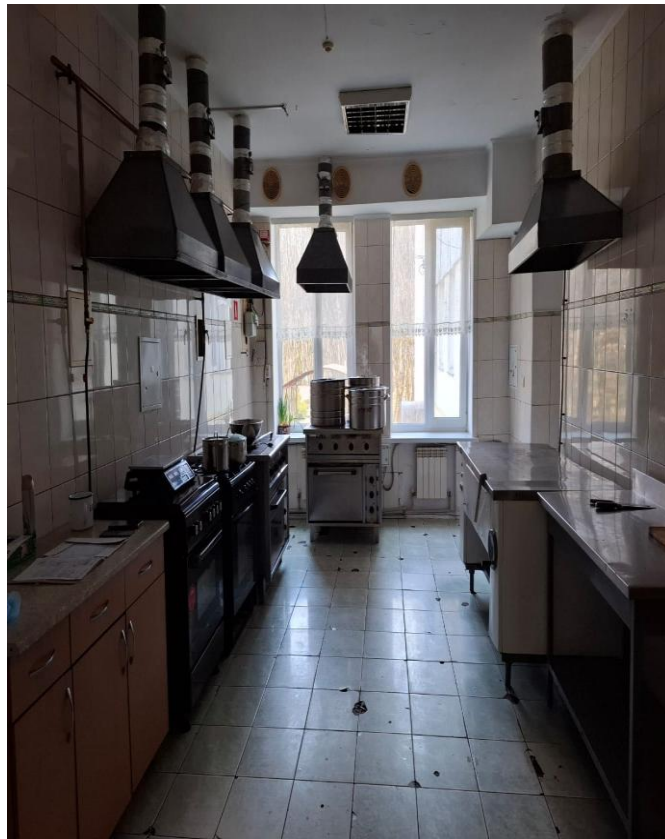

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

Фото 15

Фото 16

Φoto 17

Φoto 18

